

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Srovnání vývoje hrubého domácího produktu v Evropské unii

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Autor práce: **Barbora Vopařilová**
Vedoucí práce: Ing. Mgr. Marek Skála, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Vopařilová**
Osobní číslo: **E14000498**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management mezinárodního obchodu**
Název tématu: **Srovnání vývoje hrubého domácího produktu v Evropské unii**
Zadávající katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů, formulace teze a výzkumných otázek
2. Výběr vhodných zemí Evropské unie pro srovnání
3. Rozbor vývoje hrubého domácího produktu v daných zemích
4. Vyhodnocení teze, závěry a doporučení

M. J. J. J.

M. J. J. J.

V Liberci dne 22. října 2016

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **30 normostran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika.

Praha: GRADA Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4516-9.

MANKIW, N. Gregory. Principles of Economics. 6th ed. Mason: South-Western Cengage Learning, 2011. ISBN 978-0-538-45305-9.

BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. Ekonomie Evropské integrace.

Praha: GRADA Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1.

TOMEŠ, Zdeněk, et al. Hospodářská politika: 1900-2007. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-002-7.

ŽÍDEK, Libor. Dějiny světového hospodářství. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007.

ISBN 978-80-7380-035-2.

BREZINA, Corona. Understanding the Gross Domestic Product and the Gross National Product. New York: The Rosen, 2012. ISBN 978-1-4488-5569-8.

Elektronická databáze ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Marek Skála, Ph.D.

Katedra cizích jazyků

Konzultant bakalářské práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. května 2018**

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Hrubý domácí produkt je důležitým ukazatelem ekonomické výkonnosti států. Tato práce se zabývá zkoumáním tohoto ukazatele ve vybraných státech Evropy a jeho změny vznikající vlivem historicky významných hospodářských a politických událostí. Pro porovnání byly vybrány státy: Spolková republika Německo, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Francouzská republika. V práci jsou popsány hospodářské důsledky druhé světové války, příčiny a důsledky ropné krize, hypoteční krize a poté ostatní důležité události, které mohly mít na hospodářství daných zemí vliv. Závěrem práce nabízí srovnání vývoje hrubého domácího produktu na obyvatele mezi státy a porovnání jejich hospodářského růstu. Dále práce uvádí příčiny vzniku těchto rozdílů mezi jednotlivými vývoji hrubého domácího produktu.

Klíčová slova

Hrubý domácí produkt, hospodářský růst, hospodářství, ekonomika, Spolková republika Německo, Francie, Velká Británie

Annotation

Comparison of Gross Domestic Product in the European Union

Gross domestic product is an important indicator of countries' economic performance. This thesis examines this indicator in selected European countries and its changes resulting from historically important economic and political events. For the comparison of gross domestic product, the following countries were chosen: the Federal Republic of Germany, The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and France. This thesis describes the economic consequences of Second World War, the causes and consequences of the oil crisis, the mortgage crisis and also other moments, which could be important for the economy of a country. Finally, the paper provides the comparison of the development of the gross domestic product per capita among the states and the comparison of their economic growth. This thesis also presents the causes of these differences between the different ways of development of gross domestic product.

Key Words

Gross domestic product, economic growth, economy, Federal Republic of Germany, France, Great Britain

Obsah

Seznam obrázků.....	9
Seznam tabulek.....	10
Seznam zkratk.....	11
Úvod.....	12
1 Charakteristika Evropy po druhé světové válce.....	14
1.1 Spolková republika Německo.....	15
1.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irska	16
1.3 Francouzská republika	16
2 Spolková republika Německo	18
2.1 Ropná krize.....	20
2.2 80. léta.....	21
2.2.1 Politická situace.....	21
2.2.2 Ekonomický dopad	23
2.3 Po sjednocení Německa.....	23
2.4 Hospodářská krize 2008.....	24
2.5 Současnost.....	25
3 Spojené království Velké Británie a Severního Irska	27
3.1 Ropná krize.....	29
3.2 Thatcherismus	30
3.3 90. léta.....	31
3.4 Hospodářská krize 2008.....	32
3.5 Současnost.....	33
4 Francouzská republika	35
4.1 Ropná krize.....	38
4.2 80. léta a 90. léta	38
4.3 Hospodářská krize 2008.....	40
4.4 Současnost.....	41
5 Celkové srovnání	42
5.1 Ropná krize.....	44
5.2 Hospodářská krize 2008.....	44
5.3 Současnost.....	46
Závěr	48

Seznam použité literatury	49
 Citace	49
 Bibliografie	53

Seznam obrázků

Obr. 1: Vývoj HDP v SRN 1970 – 2015	18
Obr. 2: Roční procentuální růst HDP v SRN 1971 – 2015.....	20
Obr. 3: Vývoj HDP ve VB 1970 – 2015	27
Obr. 4: Roční procentuální růst HDP ve VB 1961 – 2015	28
Obr. 5: Vývoj HDP ve Francii 1970 – 2015.....	35
Obr. 6: Roční procentuální růst HDP ve Francii 1961 – 2015	36
Obr. 7: Celkové srovnání HDP/obyv.....	42
Obr. 8: Celkové srovnání ročního růstu HDP	43

Seznam tabulek

Tab. 1: Roční procentuální změna HDP (1960 - 1970).....	19
Tab. 2: Vývoj HDP podle čtvrtletí (2015).....	26
Tab. 3: Přehled plánů indikativního plánování.....	37
Tab. 4: Podíl exportu na HDP a míra růstu 2006 – 2010 (%)	45
Tab. 5: Zadlužení domácnosti v % z čistého disponibilního příjmu 2005 – 2011	45
Tab. 6: Složení HDP podle konečného použití (v %) 2016.....	46

Seznam zkratek

CDU	Křesťanskodemokratická unie
CSU	Křesťanskosociální unie
ECB	Evropská centrální banka
EHS	Evropské hospodářské společenství
ERM	Mechanismus měnových kurzů
Euroatom	Evropské společenství pro atomovou energii
FDP	Svobodná demokratická strana
G20	20 ekonomicky nejvyspělejších států Světa
G8	8 ekonomicky nejvyspělejších států Světa
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví
MMF	Mezinárodní měnový fond
NATO	Severoatlantická aliance
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPEC	Organizace zemí vyvážející ropu
OSN	Organizace spojených národů
SPD	Německá sociálně demokratická strana

Úvod

Hrubý domácí produkt je důležitým ukazatelem vyspělosti a hospodářského zdraví státu. Znázorňuje celkový výstup ekonomiky, tedy hodnotu statků a služeb, které byly vyprodukovány na území daného státu za určitý časový úsek, z pravidla za dobu jednoho roku.

Tato práce vychází z teze, že **vývoj hrubého domácího produktu ve vyspělých ekonomikách závisí na hospodářské a politické situaci**. Cílem této bakalářské práce je ověření teze a porovnání hrubého domácího produktu vybraných států Evropské unie. Zároveň má za úkol zodpovědět výzkumnou otázku, **zda mají významné okamžiky hospodářsko-politických dějin stejné dopady na rozdílné státy**.

Data použita pro srovnání vývoje HDP jsou čerpána z webového portálu World bank Group a OECD. World bank Group pro výpočet HDP používá součet přidaných hodnot. Jedná se tedy o produkční metodu výpočtu, která zahrnuje produkci veškerých firem (statky i služby). Od součtu přidaných hodnot se odečítá dále hodnota meziprojektu, která by byla jinak do HDP započítána vícekrát. Hodnoty jsou uvedeny v kupních cenách. Jedná se tedy o reálný produkt, který vyjadřuje hodnotu statků a služeb, vyprodukovaných na daném území, za jeden rok.

OECD používá pro výpočet výdajovou metodu výpočtu. Tato metoda spočívá v součtu výdajů domácností na spotřebu, soukromých hrubých domácích investicích, výdajů státu na nákup výrobků a služeb a čistého exportu, tedy export očištěný o import. Veškeré hodnoty jsou uvedeny v amerických dolarech.

První kapitola charakterizuje období po konci druhé světové války, konkrétně pak ve vybraných zemích. Vybrána byla Spolková republika Německo (dále jen SRN), Spojené království Velké Británie a Severního Irska (dále jen jako Velká Británie) a Francouzská republika (dále jen jako Francie), protože se jedná o hospodářsky a politicky významné státy Evropské unie.

Další kapitoly se již konkrétně zabývají jednotlivými státy. Obsahují stručnou charakteristiku z hlediska hospodářského postavení v Evropské unii, vývoj celkového HDP a popis událostí vedoucí k jednotlivým změnám produktu. **Poslední kapitola** obsahuje shrnutí a celkové srovnání HDP v jednotlivých státech a porovnání států podle HDP na obyvatele.

1 Charakteristika Evropy po druhé světové válce

První změna po druhé světové válce se odehrála v politickém a hospodářském postavení států. Zatímco evropské státy byly ve velmi špatné hospodářské situaci kvůli zničeným městům, infrastruktuře, ztrátám na životech aj., Spojené státy americké a Sovětský svaz posilovaly svou pozici.

Hlavním úkolem bylo vyvarování se chyb, které se uskutečnily po první světové válce. Aby těmto chybám Spojené státy předešly, vytvořily program hospodářské pomoci evropským zemím, tzv. Marshallův plán. Mimo tohoto plánu byl ještě dříve vytvořen plán pomoci UNRRA (Správa spojených národů pro provoz a obnovu). V rámci tohoto plánu země OSN věnovaly poškozeným zemím oděvy, deky, zdravotnické potřeby a potraviny (Židek, 2007).

Cílem Marshallova plánu bylo vyřešení základních poválečných problémů – nedostatek potravin a potřeba investic, aby továrny, poničené válkou, mohly být opět zprovozněny. Marshallův plán byl schválen v roce 1948. Celkovou částku, kterou USA poskytly Evropským státům, tvořilo 10 % půjček a 90 % darů. Marshallův plán představoval zároveň po 4 roky 2 % HDP států, které se do programu zapojily. Marshallův plán přispěl jak k ekonomické, tak politické stabilitě v Evropě (Židek, 2007).

Dalším významným mezníkem pro celosvětové hospodářství byla reorganizace mezinárodního finančního systému. Zdeněk Tomeš (2008) uvádí, že k Brettonwoodské konferenci, která se odehrála v červenci roku 1944, došlo také z důvodu vyvarování se chyb po první světové válce, kde v 30. letech zapříčinil světovou krizi mimo jiné i mezinárodní měnový systém. Výsledkem Brettonwoodské konference byla směnitelnost zlata za dolar jako jedinou měnu. Ostatní měny pak byly směnitelné za dolar (Baldwin, Wyplosz, 2008). Zároveň vznikly nadnárodní organizace Mezinárodní měnový fond a Světová banka.

Brettonwoodský systém zanikl v roce 1973, kdy nejprve o dva roky dříve byla zrušena konvertibilita dolaru za zlato a poté byly zrušeny pevné směnné kurzy a povinnost

centrálních bank tyto kurzy intervenovat. Systém zanikl důsledkem války ve Vietnamu, kvůli které se Spojené státy dostaly do rozpočtového deficitu. Deficit byl hrazen penězi, které později měly za následek inflaci, ztrátu konkurenceschopnosti a vnější zadlužení. Inflace nadále snížila hodnotu dolaru a nebylo jisté, zda je zásoba zlata dostatečná (Baldwin, Wyplosz 2008).

1.1 Spolková republika Německo

SRN byla po druhé světové válce nejvíce poničenou zemí v Evropě. Byla zde zničena infrastruktura, domy, zásobování elektřinou a plynem bylo nefunkční stejně tak jako pošta a většina úřadů.

Dne 17. 6. 1945 proběhla v Postupimi konference, kde se sešli zástupci vítězných zemí, aby stanovili reparace na poražené Německo. Zde se shodli, že bude Německo rozděleno na čtyři zóny, kde každá jedna zóna připadne vítěznému státu. V roce 1949 tak rozdělením vznikla Spolková republika Německo, vznikly zóny Spojených států amerických, Francie a Velké Británie a dále Německá demokratická republika připadla do zóny Sovětského svazu. Každý stát pak z jemu připadající zóny čerpal reparace, které byly vyčísleny na dvacet miliard dolarů, Další sankce, které vítězné státy uvalily na Německo, pak spočívaly např. v konfiskaci majetku v zahraničí nebo demontáži zbrojního průmyslu. Mimo těchto sankcí bylo další povinností Německa poskytnout spojencům volný přístup k patentům a uhrazení nákladů spojených s okupací (Žídek, 2007).

V 50. letech v SRN probíhaly reformy Ludwiga Erharda, které měly za úkol především snížit množství peněz v oběhu, aby se zabránilo hrozící inflaci. V rámci reformy měl být změněn sociální systém na průběžné financování penzijního připojištění) a součástí byla také měnová reforma. Zrušený byl přidělový systém (u nedostatkového zboží i nadále přetrvával). A byly tak provedeny první kroky k tržnímu hospodářství (Kučerová, 2015). Hospodářskému rozvoji přispělo mimo jiné i připojení k významným světovým organizacím jako je GATT, Euroatom, Evropská platební unie nebo EHS.

1.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Ve Velké Británii po válce přišla vlna znárodnování hospodářských odvětví. Jednalo se o uhelné doly, plynárny, elektrárny, infrastrukturu, civilní letectví, telekomunikace a centrální banku Velké Británie (Bank of England).

Změnami prošel ve Velké Británii také sociální systém. Lidé byli bez ohledu na jejich finanční situaci zabezpečeni v případě nemoci, smrti nebo např. v nezaměstnanosti. Bezplatným se stalo také vzdělání. Zároveň byly vládou poskytnuty finanční prostředky na výzkum a vývoj.

Hlavním cílem poválečné obnovy byla plná zaměstnanost, protože důsledkem velké nezaměstnanosti v předválečném období byly finanční rezervy národního pojištění vyčerpány. K plné zaměstnanosti mělo dojít řízením poptávky pomocí monetárních nástrojů (udržování nízkých úrokových sazeb) a fiskálních nástrojů (úpravy daňových sazeb) (Tomeš, 2008).

V 50. letech se ukázalo, že britská ekonomika neroste tak rychle jako u ostatních států. Do této doby byla praktikována stop-go politika, která v případě zpomalení hospodářské činnosti podpořila poptávku snížením daní nebo např. úrokové míry. Vláda využívala především fiskální nástroje k ovlivnění vývoje ekonomiky. Po této strategii ale ekonomika nerostla tak rychle jako v ostatních státech a VB přešla po vzoru Francie také na indikativní plánování a vláda vytvořila Národní radu pro hospodářský rozvoj, která měla za úkol vytvořit plán pro zlepšení růstu ekonomiky. Nicméně ani stanovený zvýšený cíl produkce nebyl splněn (Tomeš, 2008).

1.3 Francouzská republika

Stejně tak jako ve Velké Británii, přešla i Francie po druhé světové válce na politiku znárodnování významných odvětví. Byla znárodněna Francouzská banka, některé komerční banky, elektrárny, plynárny a společnosti jako Air France nebo Renault. Zároveň také přešla na indikativní plánování, kterým tak vláda mohla rozdělovat prostředky

z Marshallova plánu a nenuceně řídit ekonomiku tím, že zveřejňovala plány do budoucna, které ale nebyly pro podniky závazné.

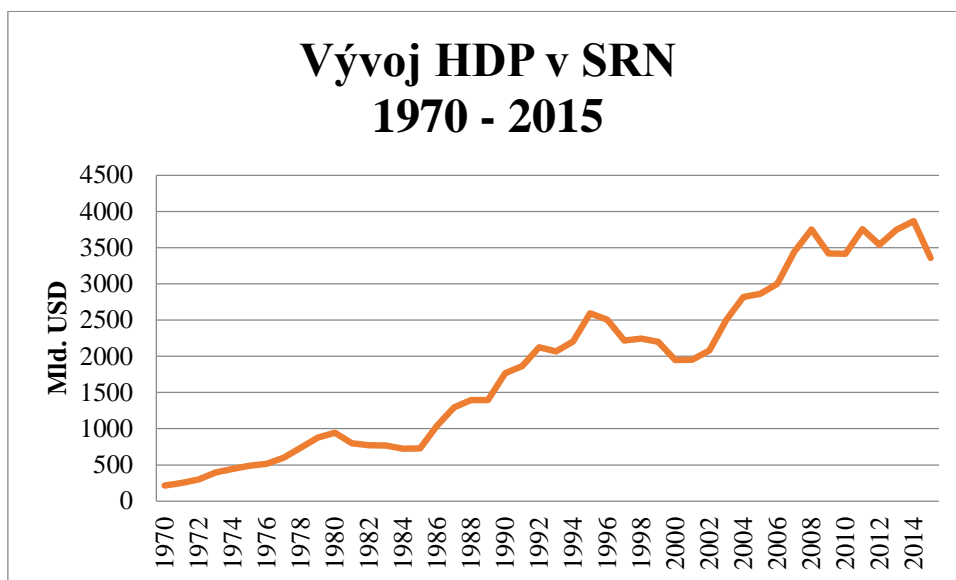
Na zvyšujícím se hospodářském růstu se zapříčinil především plán hospodářského rozvoje, který vytvořil Jean Monet. Tento plán měl za úkol vybudovat základní faktory pro zvýšení hospodářského růstu. Jednalo se o infrastrukturu, zemědělství nebo ocel či uhlí. Investicemi chtěla vláda také podpořit výstupy ekonomiky a zároveň tak i export. Důsledkem zvyšování investic, byla rostoucí poptávka po zdrojích, jejichž rezerva byla nedostatečná a postupně tak docházelo ke zvyšování inflace. Její vývoj však vláda nechala na trhu (Tomeš, 2008).

Zároveň se Francie začala angažovat ve věcech evropské integrace a snažila se navázat spojení s Německem, aby tak společně čelily anglo-americkému spojení (Tomeš, 2008). Francie a Německo tak společně byly jedny ze zakládajících států Evropského společenství uhlí a oceli, které vzniklo podepsáním Pařížské smlouvy. Dalšími státy, které se ke společenství připojily, byly Belgie, Lucembursko a Nizozemí.

2 Spolková republika Německo

SRN je nejlidnatějším státem v Evropě (celkový počet obyvatel k 7/2016 je 80 722 792) (Central Intelligence Agency, 2017). Je významným státem nejen z historického hlediska, ale i v současných dějinách. Je jedním ze zakládajících států světových organizací jako jsou NATO, OECD, G8, G20, Světové banky a MMF. Dále se podílela na vytvoření samotné Evropské unie.

Obrázek č. 1 znázorňuje celkový vývoj HDP od roku 1970 až do roku 2015. Je zde vidět rostoucí tendence produktu vyjímaje přelomy roků 1979 a 1980 a roky 1995 a 1996, kdy ekonomika zažívala propad produktu. Minimum je znatelné v roce 1984 s celkovou hodnotou 723 mld. USD a v roce 2000, kdy hodnota produktu klesla na 1950 mld. USD.

Obr. 1: Vývoj HDP v SRN 1970 – 2015
Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016c)

V roce 1965 se hospodářství SRN dostalo poprvé od konce druhé světové války do recese. Poté, co kvůli špatné ekonomické situaci rezignoval tehdejší kancléř Ludwig Erhard se

svou vládou, se nová vláda skládající se ze stran CDU¹ a SPD² rozhodla přejít na keynesovské řízení poptávky. Podle Keynesa lze stagnaci hospodářství ovlivnit expanzivní monetární a fiskální politikou a nástroji agregátní poptávky (Tomeš, 2008).

Podle Zdeňka Tomeše (2008) měl k obraně proti recesi také posloužit nově vytvořený Zákon na podporu stability a růstu (zevedený v roce 1967), který vymezoval opatření k dosažení cílů jako plnou zaměstnanost, zvýšení hospodářského růstu, cenovou stabilitu a vnější rovnováhu.

Zpomalení růstu je možné pozorovat z provedených výpočtů, jejichž výsledky znázorňuje tabulka č. 1. Mezi lety 1965 a 1966 je vidět propad velikosti HDP až o 5 %. V následném roce je vidět opakovaný vzrůst. Je tedy možné říci, že přijatá opatření ke stimulaci růstu byla účinná.

Tab. 1: Roční procentuální změna HDP (1960 - 1970)

Roční procentuální změna HDP v letech 1960 - 1970											
Rok	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
% změna HDP	9,58	8,76	5,99	9,89	9,28	6,33	1,25	7,87	11,94	18,14	10,99

Zdroj: Vlastní úprava na základě Statista (2016)

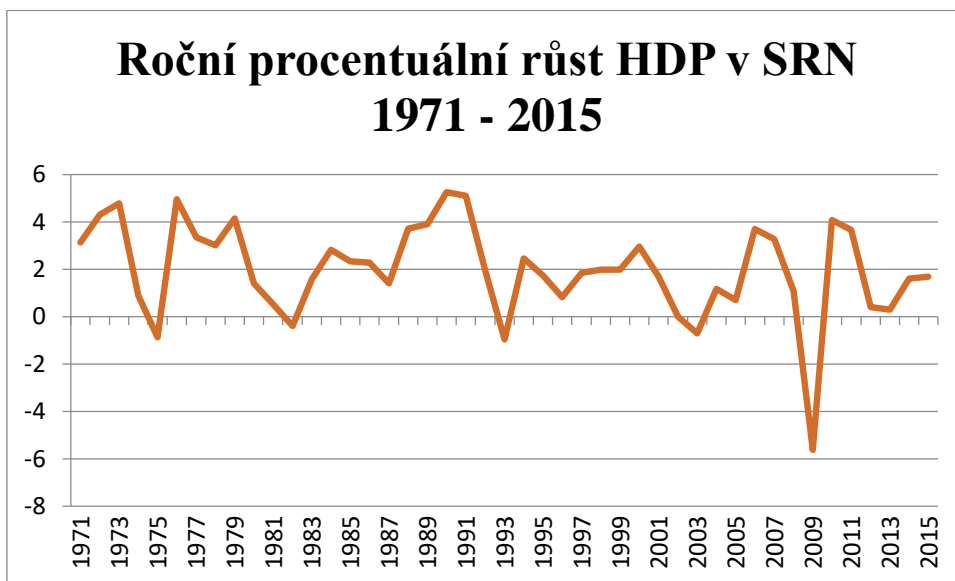
Na přelomu 60. a 70. let se v SRN díky nově zvolenému kancléři Willymu Brandtovi vytvořil stejně jako ve Francii sociální program, který měl za úkol zlepšit základní životní podmínky jako je zdravotní péče, vzdělání, penze, ale zároveň zlepšit podmínky také pro živnostníky nebo státní zaměstnance.

Hospodářský růst se zpomalil až se zrušením fixního kurzu německé marky. Díky floatingu německé měny mohla centrální banka sledovat její vývoj a zároveň přejít

¹ Křesťansko demokratická unie Německa je konzervativně zaměřená strana, která upřednostňuje myšlenku státu stojící na křesťanských, demokratických a federálních principech (CDU, 2016).

² Sociálně demokratická strana Německa je demokratická strana prosazující myšlenku sociálního státu (SPD, 2016).

na monetární politiku, aby došlo ke snížení inflačních tlaků. V roce 1972 se změny začaly projevovat a německá ekonomika začala zažívat další recesi (Tomeš, 2008). Zpomalení růstu produktu je možné vidět na obrázku č. 2, kdy se růst zpomalil přibližně o 0,5 %. Úplný propad HDP je viditelný od roku 1973 do roku 1975 (produkt se snížil o více než 5 %). Zpomalení celkového produktu je pak možné vidět na obrázku č. 1. Stagnace mohla vzniknout důsledkem ropné krize, jež se významně dotkla všech států Evropy.

Obr. 2: Roční procentuální růst HDP v SRN 1971 – 2015
Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016d)

2.1 Ropná krize

Ropná krize započala prvním ropným šokem v roce 1973. Ten vznikl důsledkem rozhodnutí států OPEC o snížení těžby ropy, aby se cena barelu mohla navýšit a zvýšit tím i zisky plynoucí z prodeje ropy (Žídek, 2007). Zároveň probíhala Jom Kippurská válka³ a státy OPEC uvalily na státy podporující Izrael zákaz vývozu ropy (jednalo se o USA a Nizozemí).

³ Jom Kippurskou válkou je nazývána arabsko-izraelská válka (Žídek, 2007).

Jak je možné vidět z obrázku č 1 na straně 18. následky prvního ropného šoku nejsou příliš znatelné. Jedná se o zpomalení růstu HDP, nikoliv o výrazný pokles. Jedním z důvodů mohl být větší podíl uhlí na energetice. Navíc, aby vláda zmírnila důsledky ropných šoků, zavedla opatření, mezi které patřilo omezení spotřeby energie nebo zákaz výjezdu osobních automobilů o nedělích. Vlivem této krize se poprvé v SRN objevila stagflace, kdy zároveň dochází k poklesu reálného produktu a růstu cen jako reakce na snížení nabídky a keynesovské pojetí inflace (Tomeš, 2008).

Výrazný pokles HDP je vidět až v roce 1980, vzniklý důsledkem druhého ropného šoku. Snížení těžby ropy proběhlo v roce 1979 jako reakce na probíhající revoluci v Íránu a následné války, která byla zapříčiněna vniknutím Iráku a jeho snahy o získání Íránu.

Následky na německém hospodářství jsou vidět až do roku 1985. Propad mezi těmito roky činil téměř 150 mld. USD. Na pokles produktu měla dopad také neustále se zvyšující nezaměstnanost, která v těchto letech vzrostla až na 2 000 000 osob (Tomeš, 2008).

2.2 80. léta

Začátkem 80. let přetrvávala recese, která vznikla důsledkem ropných krizí, a problémy se začaly objevovat také v sociálním systému. Lidé se dožívali vyššího věku a sociální rezervy se postupně zmenšovaly, protože lidí, kteří měli odvádět částky do sociálního systému, ubývalo. Dalším důsledkem byla přetrvávající nezaměstnanost a rostoucí inflace (Fulbrook, 2010).

2.2.1 Politická situace

V roce 1983 byly vyhlášeny nové volby poté, co byla projevena nedůvěra stávající vládě skládající se z koalice stran SPD a FDP⁴. Nově zvolenou vládu vytvořila konzervativní

⁴ Svobodná demokratická strana prosazuje liberální politiku státu k trhu (BPB, 2016).

koalice stran FDP společně s CDU-CSU⁵ v čele s kancléřem Helmutem Kohlem. Zvolení nové vlády mělo vliv na hospodářskou politiku státu. Bylo upuštěno od předchozích Keynesiánských zásahů do ekonomiky.

Během 80. let začala pomalu oslabovat síla Sovětského svazu poté, co se v roce 1985 stal novým představitelem SSSR Michail Gorbačov. Ten provedl nejprve v SSSR řadu reforem. Kromě ekonomických změn týkajících se především Ruska, nastala také reforma týkající se postavení vlády k reformním hnutím, které do této chvíle byly potlačovány. V řadě komunistických států probíhaly demonstrace a postupně byly otevřeny hranice Maďarska a Rakouska a přístup do západního Německa byl tak snazší. Mnoho obyvatel NDR putovalo do SRN přes Pražskou ambasádu. Narůstající počet migrantů ovlivnil následnou ekonomickou situaci v obou zónách Německa. Na počátku 90. let se východní Německo potýkalo s nedostatkem pracovní síly a tím byl vyvinut tlak na zvýšení mezd. Nedostatek pracovníků se zvýšil i množstvím konajících se stávek (Fulbrook, 2010).

Německo bylo sjednoceno v roce 1990 poté, co 9. listopadu 1989 padla Berlínská zeď, která se stala symbolem rozdělené Evropy.

Bylo jasné, že sjednocení země je nevyhnutelné a proto vytvořil Helmut Kohl desetibodový program zahrnující postupy ke sjednocení. Aby Německo mohlo být sjednoceno a kvůli možným dopadům na světovou ekonomiku, musely se sjednocením souhlasit i Francie, Velká Británie, USA a SSSR (spojenci po druhé světové válce). Sepsána byla smlouva umožňující sjednocení Německa, která se nazývala Smlouva dva plus čtyři. Zahrnutý v ní byl i bod o členství Německa v NATO a ES. Dne 18. března roku 1990 obyvatelé rozhodli o okamžitém sjednocení Německa (Fulbrook, 2010).

Významným krokem pak bylo sjednocení měny. Oficiální měnou se stala Západoněmecká marka. Podle Mary Fulbrook (2010) byly důchody a platy směňovány v poměru jedna ku jedné).

⁵ Křesťanskosociální unie (Tomeš, 2008).

2.2.2 Ekonomický dopad

Německá ekonomika rostla od roku 1985 a růst HDP přetrvával i v letech po sjednocení. Ukázal se zde jev poptávkového šoku, který byl zapříčiněn růstem agregátní poptávky. Rostla celková spotřeba a výdaje domácností zvláště v bývalém východním Německu. Napomohly tomu také úrokové sazby německých bank, kvůli kterým rostla poptávka i po finančních produktech. Vzhledem k rostoucí celkové poptávce vzrostl i produkt (Lacina, 2007).

2.3 Po sjednocení Německa

V roce 1991 přetrvávaly rozdíly mezi východními a západními státy. Rozdíl velikosti HDP na obyvatele byl ve východních státech menší o více než polovinu, proto byl vytvořený program na podporu a znovuzavedení rovných životních podmínek. Samotná ekonomická situace se podle studie IWH (Bundesministerium des Innern, 2012) dělí na tři fáze.

V první fázi (od roku 1991 do roku 1996) docházelo k růstu HDP. Meziročně se HDP zvýšil celkem o 6,5 % a bývalé východní Německo překonávalo v růstu západní Německo. Naopak západní Německo se potýkalo s recesí. Východní ekonomika rostla především díky stavebnímu průmyslu. Hlavním úkolem byla modernizace infrastruktury a podpora výstavby nemovitostí. Docházelo také k privatizaci státních průmyslových podniků a s kroky privatizace stoupala i produkce průmyslu. V oblasti služeb vznikalo velmi mnoho nových podniků, které se podílely na zvyšování růstu.

Vzrůstající poptávku nestačila pokrýt produkce bývalého východního Německa a musela být uspokojována zbožím ze západního Německa nebo importem z ostatních států. Přes zavedené kroky zůstávalo východní Německo od samostatného vývoje velmi vzdálené.

V druhé fázi (od roku 1997 do roku 2001) přešlo hospodářství k rozšiřování sektoru služeb, zatímco stavebnictví postupně upadalo. Průmysl inovoval svou produkci a modernizoval výrobu a díky tomu docházelo ke zvyšování produktivity v průmyslovém odvětví. Dále se zvyšovalo množství služeb, to ale nebylo schopné pokrýt chybějící produktivitu ze stavebnictví. HDP se tak průměrně zvyšovalo ve východních státech pouze

o 1 % ročně. Meziroční růst tak byl nižší než v západním Německu, který dosahoval 2,3% růstu.

Třetí fáze trvající od roku 2002 se i nadále vyznačovala růstem až do roku 2008, kdy ekonomika zareagovala na novou celosvětovou krizi. Ačkoli se rozdíl mezi oběma bývalými částmi snižovaly, v roce 2009 HDP západní země zažily výraznější pokles než východní části.

2.4 Hospodářská krize 2008

Je možné si povšimnout z obrázku č. 1 (dále pak z obrázku č. 3 a č. 5), že hospodářství států v letech 2000 a 2001 bylo v recesi. V těchto letech byla vytvořena technologická bublina, která vznikala postupně s rozvojem internetu, především pak s rozvojem internetového obchodu. V těchto letech investice rostly a s nimi rostlo také množství úvěrů, ze kterých byly hrazeny. Mimo jiné byly financovány také akcemi a kvůli nadměrnému množství vydaných akcií postupně docházelo k jejich nadhodnocení. A i když je možné vidět, dle daných obrázků, opětovný růst HDP v následujících letech, tato krize byla jedním z faktorů následující hypoteční krize, která v Evropě probíhala v roce 2007 (Lungová, 2011; Kohout, 2011).

Podle Miroslavy Lungové (2011) nadměrné množství vydaných akcií vedlo k jejich nadhodnocení. Tím vznikla akciová bublina, po jejíž prasknutí některé podniky musely propouštět své zaměstnance a některé podniky byly naopak zrušeny úplně. To se projevilo ve snížení spotřeby domácností a v celkovém zpomalení americké ekonomiky. Aby Centrální banka USA zamezila dalšímu zpomalení růstu HDP, snížila úrokové sazby⁶ a tím vznikla hypoteční bublina.

Vlivem prodaných domů a výstavbou nových domů vznikla nemovitostní bublina (počet domů neodpovídal počtu obyvatel). V roce 2008 vzrostla navíc inflace a společně

⁶ Úrokové sazby byly sníženy z 6,5 % na 1 % po dobu čtyř let (Lungová, 2011).

s nedostatkem ropy a zdražováním výrobků vzrostly úrokové sazby a někteří lidé nebyly schopni své hypoteční úvěry splácet.

Jak již bylo řečeno, krize se na německém hospodářství projevila v roce 2008, kdy se růst HDP nejprve zpomalil o 2 %, o rok později až o 6 %. SRN je významným státem také především díky vysokým exportům a poté, co klesla celosvětová poptávka, exporty SRN se výrazně zmenšily a snížila se tak i samotná produkce v SRN.

Aby SRN zmírnila dopady krize, přijala nejprve opatření týkající se finančních trhů. Josef Jílek (2013) uvádí např. vytvoření tzv. špatné banky, kam německé banky mohly převést svá špatná aktiva, jejíž záruku při převedení převzala německá centrální banka. Za svá aktiva obdržely banky dluhopisy a rozdíl mezi jmenovitou a reálnou hodnotou aktiv později měly uhradit. Zároveň byla schválena Evropskou komisí pomoc pro německou banku (IKB Deutsche Industriebank).

Podle informací výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (2009) byl v roce 2008 přijat balíček opatření (konjunkturální balíček č. 1) na podporu hospodářství SRN. Obsahoval opatření jako např. vytvoření speciálních odpisů pro malé a střední podniky, vytvoření pracovních míst na úřadech práce, zrychlení investic do infrastruktury nebo prodloužení doby, kdy člověk zaměstnaný na zkrácený úvazek mohl pobírat podporu. O rok později byl přijat druhý balíček (konjunkturální balíček č. 2) obsahující snížení daní, snížení příspěvků na nemocenské pojištění nebo mimořádný jednorázový příspěvek na dítě. Zároveň se také zaměřil na podporu kvalifikace a vytvoření pracovních pozic na zkrácený úvazek místo propouštění zaměstnanců.

2.5 Současnost

Další pokles je vidět (obrázek č. 1 na straně 18) v roce 2012 a v roce 2015. Je možné říci, že od roku 2008, kdy produkt klesl důsledkem celosvětové krize, celkový produkt kolísal mezi hodnotami 3 300 mld. USD (tato částka se rovná minimu, kterého HDP dosáhl v roce 2015) a 3 800 mld. USD (tato částka se rovná maximu, kterého HDP dosáhlo v roce 2014).

Dle údajů Central Intelligence Agency (2017) HDP tvořila celkovou hodnotu produktu spotřeba domácností celkem 54,1 %, vládní výdaje 19,4 %, investice do fixního kapitálu celkem 20 % naopak investice do zásob vytvořilo celkem -1,3 %. Čistý export činil 7,8 % (vývoz zboží a služeb byl ve výši 46,9 % a dovoz zboží a služeb činil -39,1 %). HDP bylo zjištěno podle výdajové metody výpočtu. Na tvorbu HDP se nejvíce podílel sektor služeb, který vytvořil celkem 69,1 %, následuje ho sektor průmyslu, který vytvořil celkem 30,4 %, a nejméně vyprodukovalo zemědělství s 0,6 %.

Dle údajů Ministerstva zahraničních věcí (2015), které znázorňuje následující tabulka č. 2 ukazující vývoj HDP v jednotlivých čtvrtletích roku 2014 a 2015 a změny týkající se jednotlivých složek HDP, reálný produkt vzrostl v roce 2014 oproti předchozímu roku celkem o 1,6 %. Z tabulky je vidět největší růst ve čtvrtém čtvrtletí roku 2014 a následný propad v prvním čtvrtletí roku 2015 o 0,3 %. Příčinou byla změna poměru exportu a importu. Zatímco v předchozích čtvrtletích převažoval export, v roce 2014 převažovalo množství importů.

Tab. 2: Vývoj HDP podle čtvrtletí (2015)

Čtvrtletní národní účty	2013	2014	III/14	IV/14	I/15	II/15	III/15	Poslední čtvrtletí oproti předchozímu roku (%)
	Průměr		Změna oproti předchozímu čtvrtletí (%)					
Reálný HDP	0,1	1,6	0,2	0,6	0,3	0,4	0,3	1,8
Soukromá spotřeba	0,8	1,2	0,6	1	0,4	0,1	0,6	2,3
Veřejné výdaje	0,7	1,1	0,6	0,5	0,6	0,7	1,3	2,9
Hrubá tvorba fixního kapitálu (stroje a zařízení)	-2,4	4,3	-1,9	2,6	1,9	0,5	-0,8	4,2
Stavební investice	-0,1	3,6	-0,4	0,6	1,8	-1,3	-0,3	0,8
Export	1,6	3,9	1,5	1,4	1,2	1,8	0,2	5,1
Import	3,1	3,4	0,4	2,3	1,9	0,5	1,1	6,2

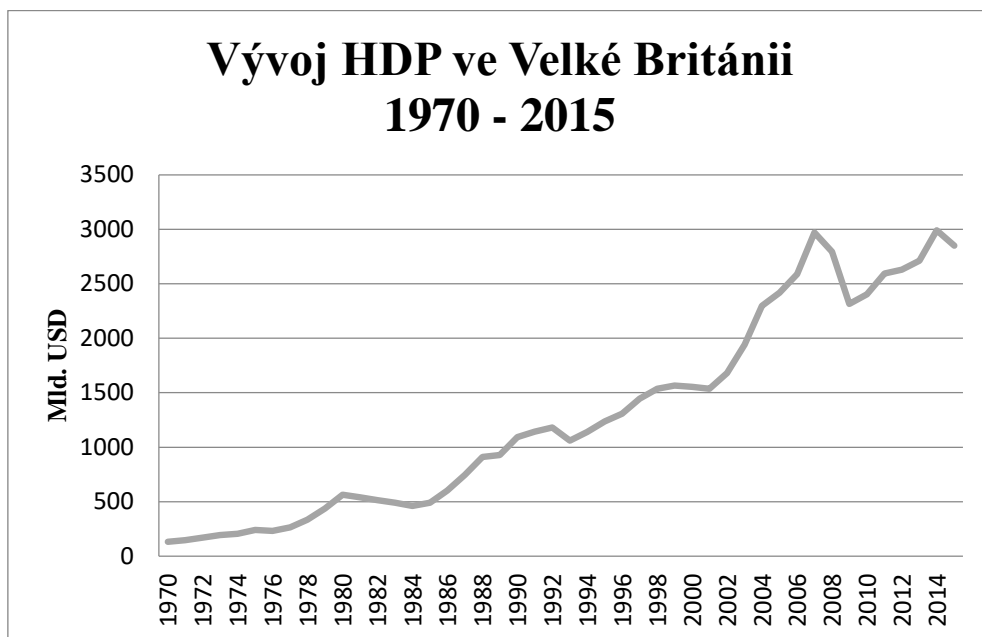
Zdroj: Vlastní úrava na základě MZV (2015, s. 1)

Ze zpracovaných údajů za rok 2016 vyplývá, že největší růst za toto období zažívala spotřeba. Zároveň je důležité zmínit, že nezaměstnanost v tomto roce byla nejnižší od roku 1993 a zároveň byla vytvářena další nová místa. Kvůli přetrvávající migraci do SRN se stále zvyšovaly státní výdaje, které se za třetí čtvrtletí roku 2016 zvýšily oproti předchozímu roku o 4,5 %.

3 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Velká Británie je země ležící na západě Evropy s celkovým počtem obyvatel 64 430 428 (údaj z 7/2016) a tím patří mezi tři státy Evropy s největším počtem obyvatel (Central Intelligence Agency, 2017). Je významným členem mezinárodních organizací jako jsou OECD, NATO, WTO, G-8, G-10, IBRD, ICAO a členem Evropské Unie od roku 1973 do roku 2016.

Tendence vývoje celkového HDP je možné vidět na obrázku č. 3. V porovnání se SRN a Francií je vidět (obrázek č. 1 a obrázek č. 5), že změny ve velikosti HDP jsou výraznější a je jich méně, než u těchto dvou států, kde naopak změny byly mírnější a častější. Celkové maximum HDP dosáhlo v roce 2014 ve výši 2 990 mld. USD (převýšilo tak maximum z roku 2007, kdy HDP bylo ve výši 2 970 mld. USD).

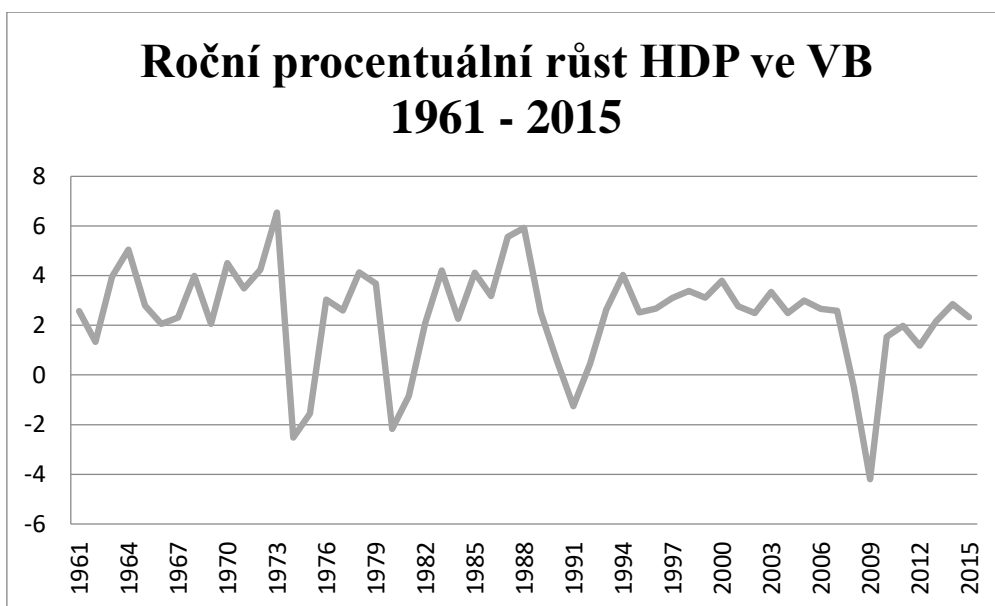
Obr. 3: Vývoj HDP ve VB 1970 – 2015
Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016a)

V 60. letech ekonomika Velké Británie stále zaostávala za ostatními evropskými státy. Rozdíl růstu činil v roce 1960 oproti Francii téměř 3 % a oproti SRN až 7 %. Zdeněk

Tomeš (2008) ve své knize uvádí, že příčinou nedostatečného hospodářského růstu byla poptávkově orientovaná hospodářská politika. V důsledku nadměrných vládních výdajů ustupovalo množství soukromých investic a nedostatečné množství soukromých investic vedlo dále k zaostávání v modernizaci technologií a tím i snižování produktivity práce.

Na celkovém HDP se tato hospodářská politika projevila pouze mírným vzrůstem produktu a tato situace zůstala stabilní až do 70. let, kde je možné vidět zrychlení tempa růstu. I přes rychlejší tempo růstu na počátku 70. let (obrázek č. 4) je možné vidět následující výrazný pokles, jehož příčinou, stejně jako v ostatních státech, byla ropná krize.

Celkově obrázek č. 4 znázorňuje hospodářský růst. Ačkoliv jsou zde znatelné velké výkyvy mezi jednotlivými roky 1961 - 1969, průměrný procentní nárůst mezi těmito lety byl ve výši pouhých 2 % (v porovnání se SRN byl tento hospodářský růst až čtyři a půlkrát menší a v porovnání s Francií téměř třikrát menší).

Obr. 4: Roční procentuální růst HDP ve VB 1961 – 2015
Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016d)

3.1 Ropná krize

Ropná krize zasáhla také Velkou Británií. Hlavním problémem podle Ellis Wasson (2010) zde byla neustále vzrůstající inflace, která byla zapříčiněna nejen zvyšující se cenou ropy, ale také celkovým zdražením dováženého zboží po znehodnocení britské libry, které proběhlo v roce 1967. K vzrůstající inflaci došlo také kvůli zvýšení peněžní zásoby, které nařídil tehdejší předseda vlády Harold Wilson.

Dopad ropných šoků, negativní nabídkový šok a následné zvýšení inflace je možné vidět i z obrázku č. 4. Zatímco v roce 1973 se ekonomika zrychlila o více než 6 %, o rok později hospodářství zažilo prudký propad s minimem až -2 % a celkový propad tak činil až 8 %. Stejně tak jako německá ekonomika dostalo se i britské hospodářství do stádia stagflace.

Podle Kennetha O. Morgana (2010) se Velká Británie s dopady ropné krize dokázala vyrovnat lépe než ostatní státy Evropy. V roce 1969 byla objevena naleziště ropy a zemního plynu v Severním moři. Těžba ropy by pravděpodobně nebyla v letech před krizí výhodná, protože náklady spojené s těžbou jsou vysoké, nicméně s růstem ceny ropy mohla Velká Británie začít s těžbou a nemusela být závislá na dovozu. K překonání krize přispěla i těžba zemního plynu také v Severním moři a zásoby uhlí.

Dále uvádí, že ale inflace stále přetrvávala a právě kvůli ní a rostoucí nezaměstnanosti začaly probíhat nepokoje mezi britskými obyvateli, kteří vyvolávali tlak na zvýšení mezd, což vedlo ke stále se zvyšující nezaměstnanosti. Počet nezaměstnaných v roce 1980 vzrostl na dva miliony a v roce 1983 až na miliony tři. Také uvádí, že příčinou byla především recese probíhající v roce 1975–1978, při které klesla porodnost a populace celkově zestárla.

Kvůli přetrvávajícím ekonomickým problémům, byla donucena stávající britská vláda labouristů rezignovat a vypsány byly nové volby, po kterých se v roce 1979 moci ujala strana konzervativců v čele s Margaret Thatcherovou.

3.2 Thatcherismus

Poté, co se stala ministerskou předsedkyní Margaret Thatcherová, byl vytvořen plán pro novou hospodářskou politiku, která byla později označována jako Thatcherismus a praktikována byla až do roku 1990. Margaret Thatcherová zastávala názor, že „*sociální stát je zlo a řešením prakticky všech problémů států je neomezený kapitalismus.*“ (Wasson, 2010, s. 351).

Hlavními cíli nové vlády bylo omezení pozice státu a zamezení neustálému růstu inflace. Cílů mělo být dosaženo prostřednictvím nové hospodářské politiky, která spočívala v monetarismu⁷. Došlo tak k omezení pozice státu, krátkodobě se snížily vládní výdaje a tím i daně. Dále proběhla privatizace a zisky plynoucí z těžby ropy⁸ použil stát na podporu nezaměstnaných (Kliková, 2006). Z dlouhodobého hlediska byla podle Libora Židka (2007) hospodářská politika Margaret Thatcherové úspěšná, protože došlo částečně ke snížení nezaměstnanosti a zvýšil se jak růst, tak i produktivita práce.

Z obrázku č. 4 lze předpokládat, že nový směr byl pro Velkou Británii správným rozhodnutím. I když v roce 1979 je vidět, že ekonomický růst výrazně poklesl, o dva roky později už ekonomika opět rostla s přibližným rozdílem 5 %. Nárůst celkového HDP je možné vidět (obrázek č. 3 na straně 27) opět až od roku 1984, kdy po přechozích poklesech HDP opět vzrostlo přibližně o 20 mld. USD, o rok později je vidět nárůst o více než 100 mld. USD.

Ve stejném roce byla novým zákonem zvýšena úloha Centrální banky (Bank of England), která měla působit jako dohled nad ostatními bankami a dohlížet na jejich činnost. A aby

⁷ Příznivci monetarismu věří, že „*kontrola měnových agregátů je klíčovým faktorem řízení hospodářského cyklu, tj. inflace, HDP a zaměstnanosti.*“ (Jílek, 2013, s. 84).

⁸ Od roku 1980 byla Velká Británie na dovozu ropy zcela nezávislá a sama přešla k jejímu vývozu (Morgan, 2010). Vzhledem k tomu, že složkou HDP je mimo jiné i čistý export, lze tedy předpokládat, že se vývoz ropy značně podílí na růstu HDP (a na růstu platební bilance) nejen v 80. letech.

byl v 80. letech podpořen hospodářský růst, snížila se úroková sazba (na rozdíl od období po druhé světové válce, kdy banka naopak úrokovou míru zvyšovala).

Margaret Thatcherová byla donucena odstoupit v roce 1990 kvůli ekonomickým problémům státu (jako bylo zvyšování inflace, nezaměstnanosti, která sice klesala, ale naopak se prohlubovala nerovnost mezi obyvateli, a zavedení nové daně z nemovitosti, která se týkala všech obyvatel) a snaže zanechat vzdělávací systém a částečně i zdravotnictví na tržních principech (tyto snahy byly ale kvůli nespokojenému obyvatelstvu potlačeny). Ještě za její vlády, v roce 1990 byla připojena Velká Británie k evropskému mechanismu měnových kurzů (ERM).

3.3 90. léta

Po rezignaci Margaret Thatcherové se novým ministerským předsedou stal John Major. Za jeho vlády proběhla důležitá změna, která se týkala mezinárodního působení Velké Británie. Země se připojila v roce 1992 k Jednotnému evropskému trhu a v tomto roce 1992 byla podepsána Maastrichtská dohoda, kde ale pro Velkou Británii byla dohodnuta výjimka týkající se přijetí společné měny. Stejně tak si vyjednala výjimku ohledně připojení se k evropské sociální chartě⁹.

Jak je možné vidět z obrázku č. 4, str. 28, v 90. letech rostlo hospodářství Velké Británie v průměru o 0,06 %. Celkový produkt (obrázek č. 3 na straně 27) v tomto období poklesl v roce 1993 (přibližně o 40 mld. USD) a na přelomu roku 1999 a 2000 (přibližně o 10 mld. USD).

⁹ Evropská sociální charta je dokument, který uvádí principy a pravidla týkající se sociální politiky (jako jsou např. práva na práci a právo na odměnu za vykonanou práci apod.) (BusinessInfo.cz, 2009).

Pokles v roce 1993 mohl být zapříčiněn členstvím Velké Británie v ERM¹⁰. Josef Jílek (2013) uvádí, že kvůli sjednocení SRN v roce 1989 se zvyšovala inflace v SRN, kterou Centrální banka Německa chtěla snížit tím, že zvýšila krátkodobé úrokové míry. Zahraniční investoři nakupovali německou marku, která postupně začala posilovat. Stejně jako SRN i Velká Británie zvýšila své úrokové sazby, ale i přesto se libra devalvovala vůči marce a kdykoliv se dostala mimo stanovené pásmo, britská Centrální banka zvyšovala úrokové sazby, což způsobovalo problémy nejen domácnostem, ale i podnikům a Velká Británie v roce 1992 musela vystoupit z ERM. Je tedy pravděpodobné, že již zmíněný pokles HDP v roce 1993 byl zapříčiněn právě vysokými úrokovými sazbami, kvůli kterým mohla klesnout nejen spotřeba domácností, ale i celková produkce a investice podniků.

Kvůli těmto událostem skončila vláda Johna Majora a v roce 1997 převzal jeho místo Tony Blair společně s labouristy.

3.4 Hospodářská krize 2008

Podle obrázku č. 3 na straně 27 lze říci, že ekonomika od roku 1992 až do roku 2007 prakticky stále rostla (až na mírný pokles v roce 2001). Růst skončil až s finanční krizí v roce 2007, po které je možné vidět velmi výrazný pokles trvajícím až do roku 2009. Rozdíl mezi těmito roky činil až 655 mld. USD a růst hospodářství se tak zpomalil o více než 6 %. O rok později je znatelný opětovný nárůst (obrázek č. 4 na straně 28) o více než 5 %. V porovnání se SRN, kde pokles činil více než 8 %, ale ekonomika Velké Británie rostla o 2 % rychleji, v porovnání však s hospodářstvím Francie, které se zpomalilo o necelých 5 %, britská ekonomika naopak zažila větší propad.

Velká Británie tuto krizi pocítila především na svém vývozu. Je významným státem právě kvůli exportu a především pak do Spojených států, pokles poptávky po zboží v USA měla tak na vývoz Velké Británie značný dopad.

¹⁰ Systém ERM spočíval v tom, že „volatilita měnových kurzů byla omezena na flukтуаční pásmo $\pm 2,25\%$ od centrální parity.“ (Jílek, 2013, s. 469).

Britská vláda (v těchto letech v čele s Gordonem Brownem) napomohla dvakrát britským bankám obnosem peněz (nejprve vydala 500 mld. liber, po druhé v roce 2009 pak částkou 50 mld. liber) kvůli obavám z krize. Peníze byly poskytovány např. jako krátkodobé úvěry od centrální banky Velké Británie nebo byly určeny na koupi akcií bank.

Na začátku roku 2009 britská centrální banka rozhodla o snížení úrokové míry na 0,5 % a v tomto ohledu uvádí Josef Jílek (2013) dva trendy vyskytující se v době od druhé světové války. Prvním trendem je skutečnost, že centrální banka od druhé světové války úrokovou míru stále zvyšovala, zatímco vyskytující druhý trend ukazuje, že od 80. let naopak byly úrokové míry snižovány i přes to, že inflace vzrůstala. Centrální banka tímto rozhodnutím tak usilovala o hospodářský růst.

Podle informací Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (2009) reagovala na celosvětovou krizi Velká Británie nejprve zpřísněním úvěrových podmínek pro podniky a domácnosti, a aby byly zmírněny dopady krize, přijala balíček stimulačních opatření. Opatření na podporu zaměstnanosti obsahovaly pomoc při zakládání nových podniků, finanční podporu pro podniky, aby byly schopny zaměstnat a zaučit nové zaměstnance, a zlepšení poradenské činnosti (zřizování poradenských center).

3.5 Současnost

Na velikosti HDP se v roce 2016 nejvíce podílel terciální sektor, který vyprodukoval 80,2 % celkového HDP. Naopak průmysl se podílel 19,2 % a nejméně vyprodukovalo zemědělství, které se na HDP nepodílelo ani 1 % (jeho vyprodukovaná hodnota činila pouhých 0,6 %) (Central Intelligence Agency, 2017).

Největší podíl na tvorbě HDP měla spotřeba domácností (celkem 65,8 %), vládní spotřeba činila pouze 19,5 % a investice do fixního kapitálu (17,4 %) a do zásob (0,1 %). Export se podílel 28,8 % a import – 31,6 % (Central Intelligence Agency, 2017).

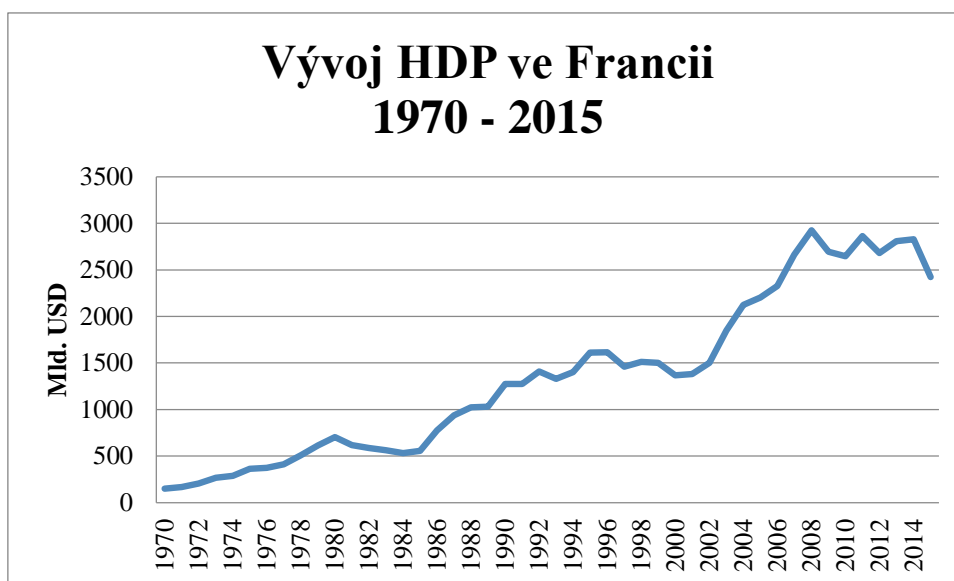
Momentální hospodářskou a politickou situaci ve Velké Británii ovlivňují především změny týkající se evropské integrace a postoj Velké Británie k ní. Jak je možné vidět z předchozích zmínek o počátcích společenství, Velká Británie měla odlišný postoj než SRN a Francie a i když žádala o přistoupení, vždy se snažila udržet si jistou autonomii a vyjednala si tak řadu výjimek. Poté, co vyhrála volby konzervativní strana v čele s Davidem Cameronem, proběhlo 23. 6. 2016 referendum o vystoupení z Evropské unie, kde obyvatelé rozhodli pro vystoupení a vzhledem k propojenosti Evropy je jisté, že dopady budou možné vidět nejen na hospodářství Velké Británie (ČNB, 2016).

Podle ČNB (2016) dojde odchodem Velké Británie z EU k pádu britské libry, což povede k vysoké inflaci a sníží se i celkové HDP. Uvádí také, že by mohlo dojít k pádu akciových trhů a ke krachu cen nemovitostí, to vše povede také ke zvýšení nezaměstnanosti. Dle Bank of England se již před samotným referendem projevila nejistota obyvatelstva, měla negativní dopady na ekonomiku Velké Británie. Docházelo ke snížení kurzu libry a kvůli nejistotě také k poklesu hospodářského růstu. Vzhledem k tomu, že k odchodu Velké Británie zatím nedošlo, předpokládané důsledky se zatím nemohly potvrdit.

4 Francouzská republika

Francie je druhým nejlidnatějším státem v Evropě, s celkovým počtem obyvatel k 7/2016 62 814 233 (Central Intelligence Agency, 2017). Dle rozlohy pak zaujímá první místo. Je významným členem OSN, NATO, skupin G-8 a G-20, OECD a dalších světových organizací. V evropských dějinách se Francie zapsala jako jeden z hlavních představitelů evropské integrace a stejně tak jako SRN se i tento stát podílel na založení Evropské unie.

Celkový vývoj HDP zachycuje obrázek č. 5. Rostoucí tendence je vidět až do roku 1980, kdy horní hranice dosahovala přes 700 mld. USD. Minimum dosáhlo výše po tomto roce přes 500 mld. USD. Po této části hospodářského cyklus je vidět rostoucí tendence s větším množstvím mírných výkyvů. Významný je pak rok 2000, kdy velikost HDP dosáhla dalšího minima (činilo celkem 1 368 mld. USD) a následoval prudký nárůst velikosti HDP s celkovým maximem v roce 2008, kde velikost HDP překročila téměř hranici 2 900 mld. USD.

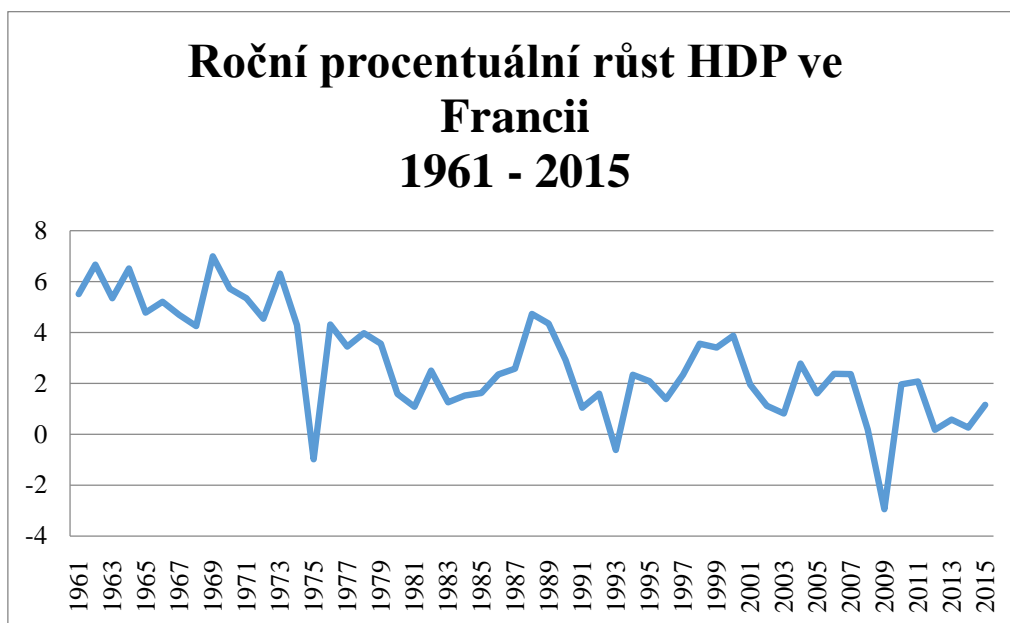

Obr. 5: Vývoj HDP ve Francii 1970 – 2015
Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016b)

Ve Francii v 60. letech proběhla především technologická změna. Došlo k modernizaci strojů a domácnosti si pořizovaly automobily. Obyvatelstvo se stěhovalo z venkova do měst a rozvíjel se tak nejen průmysl, ale i sektor služeb. Tento růst dokazuje obrázek

č. 6. Výrazné změny francouzské hospodářství neprodělalo až do roku 1972. Je zde možné vidět přibližně stejnou velikost růstu, která se pohybovala s mírnými výkyvy okolo $\pm 5\%$, s tím, že největšího růstu dosahovala ekonomika nejprve v roce 1964, kdy se HDP zvětšilo o $6,5\%$ a poté v roce 1969, kdy růst činil téměř 7% .

Tento růst mohl být také způsoben zvětšením objemu exportů, které se zvětšovaly díky začínající integraci Evropy, tzn. vytvoření EHS a později v roce 1969 vznik celní unie v rámci EHS (Baldwin, Wyplosz, 2008).

Obr. 6: Roční procentuální růst HDP ve Francii 1961 – 2015

Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016d)

Stále zde bylo praktikováno indikativní plánování. Jednalo se o sladování jak veřejného tak i soukromého sektoru a rozdělování finančních prostředků mezi ně. Plány byly zveřejňovány, ale pro podniky nebyly závazné. Georges Duby (2003) uvádí celkem osm plánů, které jsou uvedeny v následující tabulce č. 3.

Tab. 3: Přehled plánů indikativního plánování

Plány indikativního plánování		
Plán	Období	Zaměření
I. plán (plán modernizace a vybavení)	1947 – 1953	Koordinace aktivit státního sektoru, distribuce pomoci v rámci Marshallova plánu
II. plán	1954 – 1957	Důraz na zpracovatelský průmysl, rozvoj vědy a zlepšení produktivity
III. plán (plán hospodářského a sociálního rozvoje)	1958 – 1961	Zmírnění inflace, podpora nedostatečného rozvoje zemědělských výroby
IV. plán	1962 – 1965	Rozvoj veřejné infrastruktury, nástup mladé generace, postupné otvírání hranic (kvůli vstupu Společného trhu)
V. plán	1966 – 1970	Vztah mezi státním a soukromým sektorem
VI. plán	1971 – 1975	Přizpůsobení průmyslu, který se střetává s mezinárodní konkurencí
VII. plán	1976 – 1980	Reakce na krizi: snížení obchodní nerovnováhy, nezaměstnanosti, inflace, sociální nerovnosti, zlepšení životních podmínek
VIII. plán	1981 – 1985	Ofenzivní exportní politika a specializaci odvětví orientovaných na export

Zdroj: Vlastní úprava na základě Duby (2003, s. 675)

V letech 1967 a 1968 proběhlo ve Francii zpomalení růstu (obrázek č. 6). Duby (2003) uvádí, že příčinou bylo zavedení deflační politiky¹¹, která byla praktikována v letech 1951 a 1958 kvůli vysoké inflaci. Ta byla vyvolána rychlým růstem.

Významnou změnu prodělala Francie po roce 1968. V tomto roce probíhaly studentské demonstrace jako reakce na tehdejší vzdělávací systém a fakt, že ačkoliv studenti budou mít vystudovanou vysokou školu, nebudou zaměstnáni na odpovídajících pozicích, což bude mít za následek i nezaměstnanost vysokoškolských absolventů. A zatímco v prvních měsících studentských nepokojů byly odbory proti, postupem času se ke studentům připojily. Výsledkem bylo zkrácení pracovního týdne a zvýšení mezd, na samotnou změnu ve fungování společnosti však vláda nepřistoupila.

¹¹ Zavedení deflační politiky se v těchto případech nazývá jako první Pinayova stabilizace (rok 1951) a druhý Pinayův experiment (rok 1958) (Duby, 2003).

4.1 Ropná krize

V časech ropné krize se nacházela Francie v VI. plánu, který se zabýval dopady studentských a odborových demonstrací a nepokojů, probíhajících v roce 1968, a devalvací měny, která proběhla v roce 1969. Důležitý byl také průmysl, který se musel přizpůsobovat zahraniční konkurenci.

Jako důsledky ropné krize Marc Ferro (2006) uvádí celkové snížení produkce, zvýšení inflace a nezaměstnanosti a úpadek i francouzského hospodářství do stagflace. Navíc následky zvyšování cen ropy byly pro Francii znatelnější, protože oproti ostatním státům využívala mnohem více silniční dopravu a zároveň kvůli dekolonizaci Alžírsko, která proběhla v 60. letech, přišla Francie o ropu nacházející se na Sahaře. Poté, co se zvýšila cena ropy, zpomalil se hospodářský růst a inflace vzrostla, vzrostly také mzdové náklady podniků (od roku 1946 byla výše mezd spjata s výší cen), což vedlo k úpadkům podniků a rostoucí nezaměstnanosti.

Francie na krizi zareagovala změnou svého přístupu k energetice. První nově vytvořená politika se zabývala úsporami. Ta se kvůli úsporám zabývala novými způsoby dopravy nebo novými normami. Druhá politika se zabývala optimálním využitím národních energetických zdrojů. Jednalo se tak o uhlí, zemní plyn, jadernou energii a vodní energii (Duby, 2003).

Výrazný pokles hospodářského růstu jako reakci na ropnou situaci ve Světě, je možné vidět na obrázku č. 6. Hospodářský růst činil v roce 1973 více než 6 %, v porovnání s Německem byl o 2 % vyšší, naopak oproti Velké Británii byl hospodářský růst Francie mírně pomalejší. Minimum zažilo hospodářství v roce 1975, kdy se oproti předchozímu roku zpomalil až o 5 %.

4.2 80. léta a 90. léta

Od počátku 80. let je vidět (obrázek č. 5 na straně 35), že hospodářství Francie stagnovalo až do roku 1985. Celková velikost v těchto letech se pohybovala v hranicích od 500 mld.

USD do 600 mld. USD. Opětovný skokový nárůst je pak znatelný z roků 1985 a 1986, kdy celkový HDP vzrostl o více než 200 mld. USD a růst nadále i pokračoval.

Samotná recese a zpomalení růstu dokazuje i obrázek č. 6 na straně 36, kde je vidět, že významnější zpomalení nastalo mezi roky 1982 a 1983. Je možné, že se na zpomalení ekonomiky podílely ropné šoky, ale jak uvádí Milan Syruček (2016), příčinou zpomalení bylo i krácení pracovní doby, bez toho, aniž by byly snižovány mzdy. To vedlo ke snižování produkce podniků, snižovaly se státní příjmy a to vedlo ke zvyšování inflace a zároveň také k růstu nezaměstnanosti.

Významnou změnu prodělala Francie v politice poté, co se v roce 1981 stal novým prezidentem levicový kandidát Francois Mitterrand a ustanovena byla také levicová vláda. Podle Milana Syručka (2016) svou politiku Mitterrand započal zestátněním důležitých institucí, mezi které patřily především banky (stejně tak, jako po druhé světové válce). Mezi další instituce pak patřily důležité průmyslové podniky (např. podniky na výrobu elektrospotřebičů, hliníku, chemie apod.). Daniel D. Eckert (2012) pak uvádí rozdílnou politiku v ostatních státech Evropy (a částečně i obavy ze socialismu ve Francii) jako příčinu oslabování franku.

Nicméně Georges Duby (2003) pozoruje změnu po tlacích ze strany nejen obyvatelstva, ale i pomalu sjednocované Evropy a pod tímto tlakem se i Mitterrandův postoj postupně začínal měnit a v roce 1986 byla provedena první část privatizace (privatizovány byly průmyslové podniky a finanční instituce, které byly znárodněny po druhé světové válce). Vlivem uvolnění intervencí uvádí navíc i změny v daňovém systému, v uvolňování cen. Od této chvíle se ekonomika začala zaměřovat na posílení měny, pokles inflace a otevření se k tržní, hospodářské a finanční unii.

Výkyv HDP lze na obou obrázcích (č. 5 a 6) vidět v roce 1992 a 1993. Je možné tedy předpokládat, že ve Francii nastala podobná situace jako ve Velké Británii poté, co proběhlo sjednocení SRN. Pravděpodobně byla Francie donucena devalvovat frank kvůli členství v ERM, na rozdíl od Velké Británie však i přes problémy Francie vystoupit nemusela.

4.3 Hospodářská krize 2008

Na přelomu roků 1999 a 2000 zažila ekonomika Francie výraznější pokles celkového HDP (obrázek č. 5 na straně 35). Propad činil 250 mld. USD, nicméně v dalším roce je již možné vidět velmi mírný nárůst produktu a od roku 2002 až do roku 2008 hospodářství opět rostlo průměrně o více než 195 mld. USD s tím, že růst produktu se zpomalil mezi roky 2003 a 2004 a mezi roky 2004 a 2005, kdy nárůst činil pouhých 80 mld. USD.

Na obrázku č. 6, str. 36 jsou tyto výkyvy znatelné a je vidět, že trvaly až do roku 2009, kdy se hospodářství významně snížilo a z dosud nejvyššího maxima produktu, které bylo v hodnotě vyšší než 2 920 mld. USD, se postupně snižovalo od roku 2006 o téměř 5 %. Je jisté, že výkyvy počátkem 21. století byly způsobeny nejprve technologickou krizí a o sedm let později pak hypoteční krizí.

V roce 2008 došlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti na více než 11 % a chybělo přes 200 000 pracovních míst (Dolvik, Martin, 2015). V roce 2009 byl vytvořen plán na podporu těm, kteří byli nejvíce krizí postiženi. Jednalo se tak např. o podporu vzdělávání lidí bez kvalifikace, možnost rekvalifikace pro nezaměstnané, umožnění úpravy úvěrových splátek osobám, které jsou jen částečně zaměstnány nebo zvýšení starobního důchodu a zvýšení příspěvků postiženým osobám (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2009).

Dále v roce 2012 byl vytvořen Národní pakt pro růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost, obsahující celkem 35 opatření proti krizové situaci. Jako příklad je zde uvedeno několik opatření, která uvádí Českomoravská konfederace odborových svazů (2012):

- daňová změna týkající se daňové slevy, aby byla podpořena konkurenceschopnost a zaměstnanost,
- financování malých a středních podniků – např. poskytnutí peněžních prostředků Veřejné investiční bance, aby byly úvěry pro tyto podniky dostupnější,
- podpora inovací – např. daňové úlevy v případě výzkumu, rozvoj digitalizace apod.,

- podpora exportu – možnost financování prostřednictvím vývozních úvěrů,
- zlepšení právních a finančních podmínek pro činnost podniku.

Krise měla především dopad na zaměstnance ve stavebnictví a výrobě, kde nezaměstnanost postupně vzrůstala. Aby vláda zamezila dalšímu růstu, vytvořila nová pracovní místa na částečný úvazek (Trésor, 2011).

4.4 Současnost

Podle dat BusinessInfo.cz (2016) v roce 2015 došlo ke vzrůstu HDP díky poklesu ceny ropy, zvýšení příjmů domácností a snížení úrokových měr. Z předchozích kapitol je vidět, že problémem ve Francii po celou dobu byla především vysoká nezaměstnanost. V roce 2015 byla ve výši 10,6 % a o rok později se snížila pouze o 0,4 %. Nezaměstnaní se vyskytují především ve stavebnictví a průmyslu, naopak se zvyšuje zaměstnanost v terciálním sektoru.

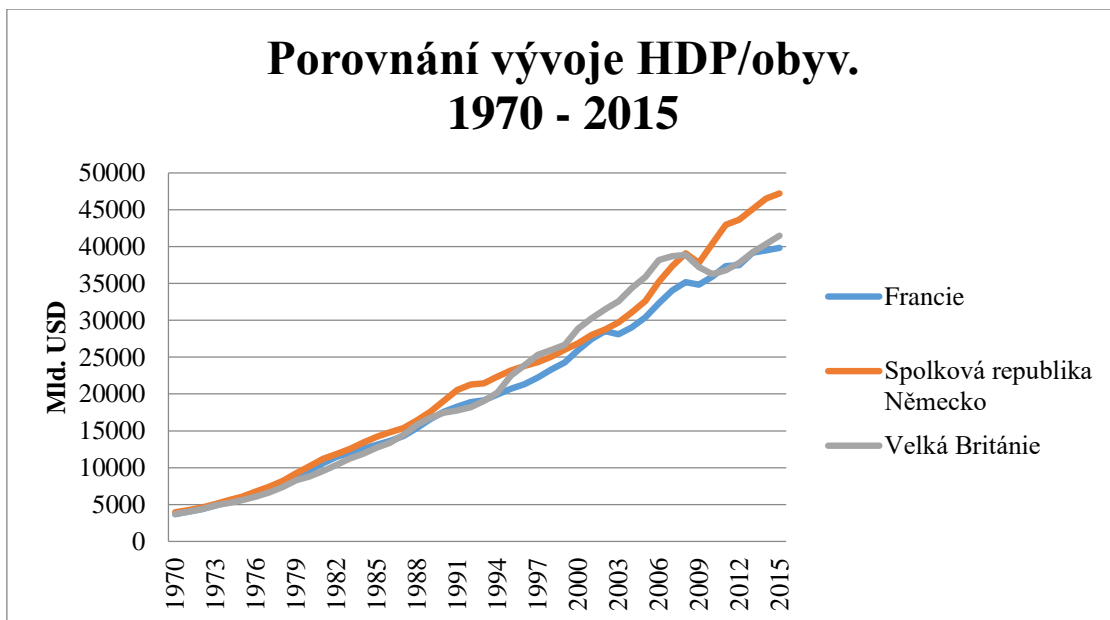
Zatímco některé společnosti byly postupně privatizovány (jako Air France nebo Renault) v energetice a dopravě je stát vlastníkem významných institucí. Z předchozích kapitol je jasné, že se Francie potýkala především s vysokou nezaměstnaností a to zejména mladých lidí. Tato nezaměstnanost, která dosahovala v roce 2012 až 25,4 %, se v roce 2014 snížila přibližně o 1 % (Central Intelligence Agency, 2017).

V roce 2016 činila velikost HDP 2 737 mld. USD. Jedná se tak o mírný nárůst oproti předchozímu roku (rozdíl činí přibližně 30 mld. USD). Na velikosti HDP se v tomto roce nejvíce podílí spotřeba domácností, která tvoří 54,8 % HDP. Dále je tvořen vládní spotřebou (23,8 %), investicemi do zásob (0,7 %) a vývozem zboží a služeb, které činí 29,9 %, dovozem zboží a služeb -31 % (největší množství exportovaného zboží plyne do SRN, stejně tak jako nejvíce importovaného zboží do Francie) (Central Intelligence Agency, 2017).

5 Celkové srovnání

Kvůli rozdílnosti jednotlivých států (především pak kvůli rozloze a počtu obyvatel), ukazuje následující obrázek č. 7 vývoj HDP na obyvatele ve vybraných státech.

Z tohoto obrázku je vidět, že v případě porovnání HDP/obyv., se tendence růstu příliš neliší. I když je ale u států podobná, při podrobnějším prozkoumání je zřetelné, že například u Velké Británie, jsou dopady v jednotlivých krizových okamžicích výraznější než u ostatních států. Je zde možné vidět výkyv a propad produktu v roce 1991 a mírný pokles i v roce 1997, nicméně i přes tyto ne příliš významné změny produktu je pak možné vidět, že hospodářství až do krize 2008 rostlo rychleji než u Francie a SRN.

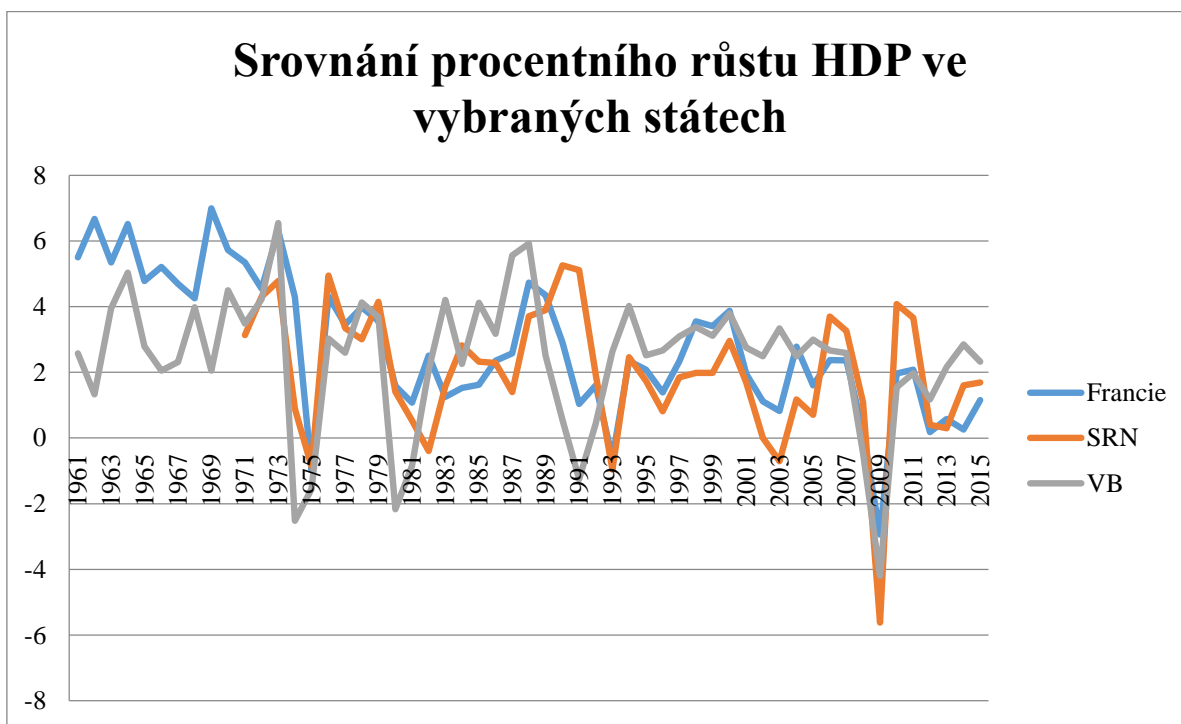

Obr. 7: Celkové srovnání HDP/obyv.

Zdroj: Vlastní úprava na základě OECD (2016)

Naopak celková produkce na jednoho obyvatele Francie je výrazně menší než ostatních států, kde u Velké Británie a SRN je možné vidět, že se ve vedoucí pozici množství vyprodukovaného zboží a služeb vzájemně střídají. Zatímco do roku 1995 má větší produkci SRN od již zmíněného propadu Velké Británie, pak svou produkci v tomto roce Velká Británie SRN předstihla a to až do roku 2008, kdy se produkt obou zemí nacházel

na přibližně stejném vrcholu. Od tohoto okamžiku je pak vidět významně vyšší produkce SRN.

Obr. 8: Celkové srovnání ročního růstu HDP
Zdroj: Vlastní úprava na základě World Bank (2016d)

Dle obrázku č. 8 lze zpozorovat podobnost jednotlivých hospodářství. Samotná tendence si je v těchto případech velmi podobná a je tedy možné vidět, že jednotlivé propady a růsty ekonomik jsou přibližně ve stejných časových úsecích.

Jeden z důvodů může být ten, že se jedná o velmi si podobné státy. Jsou významné hospodářsky pro celou Evropu a z předchozích kapitol je jasné, že jejich obchod a i ostatní zájmy států jsou vzájemně propojené a je tak jasné, že dopady jednotlivých událostí budou mít na tyto ekonomiky podobný dopad. Je možné říci, že nejvýznamnějšími okamžiky od konce druhé světové války byla právě ropná krize (70. léta) a hypoteční krize v roce 2008.

5.1 Ropná krize

Lze předpokládat, že v případě dopadů ropné krize záleželo především na vybavenosti jednotlivých států vlastními zdroji, ať už se jednalo o samotnou ropu, zemní plyn nebo zásoby uhlí. Z obrázku č. 7 na straně 42 vyplývá, že množství produkce na jednoho obyvatele stále rostlo a to přibližně i ve stejné výši. V případě hospodářského růstu jsou pak v 70. letech vidět velké výkyvy po ropných šocích (rok 1973 a 1979). Vzhledem k tomu, že Velká Británie disponovala vlastními ropnými zásobami ze Severního moře, je zajímavé, že právě tato země zažila největší zpomalení ekonomiky.

Další možnou příčinou, proč Velká Británie zažila v době ropných šoků takový prudký pokles růstu HDP, může být odlišný přístup a reakce na tuto krizovou situaci. Zatímco Francie a SRN přijala rozsáhlá úsporná opatření v podobě využití alternativních zdrojů energie, upřednostňování jiných druhů dopravy nebo omezení užívání automobilů, je možné, že Velká Británie se zaměřila především na svou těžbu ropy a její vývoz. Je však pravděpodobné, že cena ropy za barel se příliš nelišila vzhledem k tomu, že s těžbou ropy začala možná právě kvůli vysokým cenám, které měly pokrýt vysoké náklady na samotnou těžbu. Je tedy možné, že se Velká Británie příliš nezaobírala rostoucí nezaměstnaností, inflací a poklesem růstu.

5.2 Hospodářská krize 2008

Z obou předchozích obrázků je jasně vidět, že největší dopad na HDP od počátku 60. let do roku 2015 měla nejprve technologická, poté hypoteční a nakonec celosvětová hospodářská krize v roce 2008. Markantní zpomalení růstu je možné vidět u všech států, kdy největší propad je znázorněn u SRN. O něco méně se snížil produkt Velké Británie, nejmenší dopady byly však pociťovány na HDP Francie.

Vzhledem k tomu, že podle obrázku č. 7 je jasně vidět, že celkový produkt Francie soustavně rostl bez větších výkyvů, je možné říci, že nejlepší opatření proti této hospodářské krizi přijala právě Francie. Dalším důvodem pak může být menší podíl exportu na HDP. Tento podíl je možné vidět v tabulce č. 4, která uvádí procentuální část, kterou se exporty podílí na HDP, a roční míru růstu HDP.

Tab. 4: Podíl exportu na HDP a míra růstu 2006 – 2010 (%)

Podíl exportu na HDP a míra růstu 2006 – 2010 (%)										
Podíl exportu na HDP (%)						Roční míra růstu (%)				
Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
Francie	27,2	27,1	27,4	24,1	26	5,6	2,8	0,4	-11,3	9
Velká Británie	26,8	24,9	26,9	26,2	28,3	12,5	-1,5	1,1	-8,8	5,8
SRN	41,2	43	43,5	37,8	42,3	12,3	9,3	1,9	-14,3	14,5

Zdroj: Vlastní úprava na základě OECD (2016a)

V tabulce je jasně vidět, že nejvíce se exporty na HDP podílejí v SRN a tam je také znatelný největší pokles, který činil až -14,3 % v roce 2009. Je tedy možné, že právě exporty zapříčinily tak velký propad hospodářství Německa, který je vidět na obrázku č. 8 na straně 43. Exporty se snižovaly kvůli celosvětovému poklesu poptávky. Vzhledem k nižší poptávce se pak snižovala i produkce, a pokud dochází k jejímu snížení, je možné, že se sníží i celkový produkt (v tomto případě pak celkový produkt, který je dále přepočítán na produkci jednoho obyvatele).

Vzhledem k tomu, že je vidět výrazný propad HDP na obyvatele (obrázek č. 7 na straně 42), je možné, že záleželo mimo jiné i na finanční situaci obyvatel jednotlivých států. Jedním z ukazatelů tak může být zadluženost domácností (Kohout, 2011). Její vývoj je znázorněn v tabulce č. 5.

Tab. 5: Zadlužení domácností v % z čistého disponibilního příjmu 2005 – 2011

Zadlužení domácností v % z čistého disponibilního příjmu 2005 - 2011							
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Francie	88,4	93,6	96,6	98,7	104,3	107,5	107,1
Velká Británie	156,9	168,2	173,3	169,4	161,4	156,2	156,9
SRN	108,1	105,7	102,6	99,4	100,3	98,3	96,5

Zdroj: Vlastní úprava na základě OECD (2016b)

Na první pohled je vidět, že největší zadlužeností trpí domácnosti ve Velké Británii, která navíc neustále vzrůstá. Naopak nejmenší zadlužení domácností je ve Francii, kde ale zadlužení postupně roste, od roku 2009 je nejmenší zadlužení v SRN, kde je zajímavé, že tendence zadlužení je klesající na rozdíl od ostatních států.

Největší propad HDP/obyv. se vyskytl ve Velké Británii, kde je také největší zadluženost domácností. Je tedy možné, že když úrokové sazby opět rostly, lidé nebyli schopni splácet své závazky z jejich disponibilních příjmů a tím i klesala spotřeba.

5.3 Současnost

Růst HDP/obyv. od roku 2009 zažívají všechny státy. Je však vidět, že největší nárůst zažilo hospodářství SRN, jehož HDP/obyv. činilo v roce celkem 47 221 USD, zatímco HDP/obyv. Velké Británie bylo ve výši 41 452 USD a Francie 39 813 USD.

V případě celkového produktu se pak pořadí států ve výkonnosti neliší. Celková výše HDP v SRN je 3 356 mld. USD, ve Velké Británii 2 849 mld. USD a ve Francii pak 2 422 mld. USD. V následující tabulce č. 6 je znázorněno složení HDP v jednotlivých státech.

Tab. 6: Složení HDP podle konečného použití (v %) 2016

Složení HDP podle konečného použití (v %) 2016						
	Spotřeba domácností	Vládní spotřeba	Investice do fixního kapitálu	Investice do zásob	Vývoz zboží a služeb	Dovoz zboží a služeb
Francie	54,8	23,8	21,8	0,7	29,9	-31
Velká Británie	65,8	19,5	17,4	0,1	28,8	-31,6
SRN	53,7	19,5	20,1	-1	45,7	-38

Zdroj: Vlastní úprava na základě Central Intelligence Agency (2017)

U všech států se nejvíce na HDP podílí spotřeba domácností, jehož část tvoří více než 50 %. Nejvíce se spotřeba na HDP podílí ve Velké Británii a o to menší jsou pak ostatní podíly na HDP, jako jsou investice a vývoz zboží. Naopak, i když je větší spotřeba domácností, vládní výdaje jsou stejně velké jako v SRN. V SRN se na HDP hned

po spotřebě domácností podílí nejvíce export a to o skoro dvojnásobek ostatních hodnot. Čistý export (tedy rozdíl mezi exportem a importem) je pak u SRN také největší.

Závěr

Z předchozích kapitol vyplývá, že vlivem politických událostí a změn v zaměření vlád, se mění i hospodářská politika státu (např. přechod z keynesovské ekonomiky na monetaristickou politiku, přechod na poptávkově orientovanou politiku apod.) a vlivem změn v hospodářské politice se mění makroekonomické ukazatele jako nezaměstnanost a inflace, které dále ovlivňují chování nejen podniků, ale i domácností. V případě vysoké inflace a nezaměstnanosti klesá spotřeba domácností, klesá celková poptávka a tím klesá i produktivita podniků, kterým chybí prostředky na investice. Situace se pak projevují i ve vývozech a dovozech. Lze tedy říci, že teze, že které práce vychází, byla potvrzena a že vývoj HDP závisí na hospodářské a politické situaci v daném státě a ve světě.

Je možné říci, že největší dopad na vývoj produktu měla celosvětová krize v roce 2008. Dalším významnou entitou byla krize v 70. letech, která byla zapříčiněna politickými rozhodnutími.

Z celkového srovnání HDP/obyv., ale i celkového HDP vychází, že nejlepší a největší výkonnost má hospodářství SRN, na druhé příčce se pak nachází Velká Británie a na třetím místě se nachází Francie. Je však možné, že toto pořadí bude změněno vlivem událostí, které se staly v posledních letech. Je tedy otázka, jaký opravdový dopad bude mít odchod Velké Británie z Evropské unie nebo počet migrantů (a s tím spojená migrační krize) v SRN a samozřejmě postoj k těmto situacím mezinárodních organizací, jejímiž jsou tyto státy členy.

Seznam použité literatury

Citace

BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. 2008. *Ekonomie Evropské integrace*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247- 1807-1.

BPB: Bundeszentrale für politische Bildung. 2016. *Frei Demokratische Partei: FDP*. [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/grundfragen/parteien-in-deutschland/42106/fdp>.

BUNDESMINISTERIUM DES INNERN. 2012. *IWH-Studie „Wirtschaftlicher Stand und Perspektiven für Ostdeutschland“* [online]. [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Veroeffentlichungen/iwh.html>.

BUSINESSINFO.CZ. 2016. *Francie: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/francie-zakladni-charakteristika-teritoria-19012.html>.

CDU. 2016. *Geschichte der CDU* [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://www.cdu.de/partei/geschichte>.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. 2017a. *The World Factbook: Europe: Německo* [online]. [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gm.html>.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. 2017b. *The World Factbook: Europe: France* [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fr.html>.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. 2017c. *The World Factbook: Europe: United Kingdom* [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uk.html>.

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ. 2012. *Francouzský dokument – Pakt pro růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost* [online]. [cit. 2017-

- 02-18]. Dostupné z: <https://www.cmkos.cz/obsah/219/francouzsky-dokument-pakt-pro-rust-konkurenceschopnost-zames/12424>.
- ČNB. 2016. *Monitoring centrálních bank – červen* [online]. [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/monitoring_centralnich_bank/download/1602_mcb.pdf.
- DUBY, Georges. 2013. *Dějiny Francie: od počátků po současnost*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum. ISBN 80-7184-5141-0.
- ECKERT, Daniel D. 2012. *Světová válka měn: Euro, zlato nebo jüan – která z měn se stane nástupcem dolaru?*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-4099-7.
- FERRO, Marc. 2006. *Dějiny Francie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-888-8.
- FULBROOK, Mary. 2010. *Dějiny moderního Německa*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3104-9.
- JÍLEK, Josef. 2013. *Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-4516-9.
- KLIKOVÁ, Christiana. 2006. *Hospodářská politika*. Vyd. 2. Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates. ISBN 80-86572-37-4.
- KOHOUT, Pavel. 2011. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. Vyd. 3. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4019-5.
- KUČEROVÁ, Irah. 2015. *Střední Evropa: Komparace vývoje střeoevropských států*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum. ISBN 978-80-246-3067-0.
- LACINA, Lubor, et al. 2007. *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-560-5.
- LE CACHEUX, Jacques and George ROSS, 2015, France in the Middle. In: DOLVIK, Jon, E. and Andrew, MARTIN. European social model from Crisis to Crisis. New York: Oxford University Press, 2015, s. 105-143. ISBN 978-0-19-871796-6.
- LUNGOVÁ, Miroslava, 2011. Hospodářská krize 2008 – 2009: analýza příčin. *E + M Ekonomie a Management* [online]. 2011, **2011**(2): 22 – 30 [cit. 2016-09-28]. ISSN

2336-5604. Dostupné z: <http://www.ekonomie-management.cz/archiv/vyhledavani/detail/740-hospodarska-krize-2008-2009-analyza-pricin/>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍH VĚCÍ. 2015. *Německá ekonomika v listopadu a prosinci 2015*. [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/1743178/_12_2015_Newsletter_OEU_ZU_Berlin___nemecka_ekonomika.pdf.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍH VĚCÍ. 2016. *Německá ekonomika v říjnu – listopadu 2016*. [online]. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/2201022/_11__2016_Newsletter_OEU_ZU_Berlin___nemecka_ekonomika.pdf.

MORGAN, Kenneth O., et. al. 2010. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 8071063479.

OECD. 2016. *Gross domestic product (GDP)* [online]. [cit. 2016-09-28]. Doi: 10.1787/dc2f7aec-en. Dostupné z: <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm>.

OECD. 2017a. *Trade in goods and services* [online]. [cit. 2016-09-28]. Doi: 10.1787/0fe445d9-en. Dostupné z: <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm>.

OECD. 2017b. *Household debt* [online]. [cit. 2017-02-23]. Doi: 10.1787/f03b6469-en. Dostupné z: <https://data.oecd.org/hha/household-debt.htm>.

SPD. 2016. *Neumitglied: Geschichte der SPD – ein kurzer Abriss* [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: http://www3.spd.de/spd_organisationen/neumitglied/service/geschichte/.

STATISTA: Das Statistik-Portal. 2016. *Bruttoinlandprodukt (BIP) in Deutschland von 1950 bis 2016 (in Milliarden Euro)* [online]. [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/4878/umfrage/bruttoinlandsprodukt-von-deutschland-seit-dem-jahr-1950/>.

- SYRUČEK, Milan. 2016. *Francois Mitterrand: Osud velkého muže na pozadí dějin Francie*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-0163-4.
- TOMEŠ, Zdeněk, et al. 2008. *Hospodářská politika: 1900-2007*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-002-7.
- TRÉSOR: Direction générale. 2011. *Impact of the crisis on employment and wages in France* [online]. [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <https://www.tresor.economie.gouv.fr/File/325838>.
- VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2009. *Protikrizová opatření ve vybraných zemích EU* [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/knihovna/protikrizova_opatreni.pdf.
- WASSON, Ellis. 2010. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-3267-1.
- WORLD BANK NATIONAL. 2016a. *GDP (current US\$)* [online]. [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2015&locations=GB&start=1960&view=chart>.
- WORLD BANK NATIONAL. 2016b. *GDP (current US\$)* [online]. [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2015&locations=FR&start=1960&view=chart>.
- WORLD BANK NATIONAL. 2016c. *GDP (current US\$)* [online]. [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=DE&view=chart>.
- WORLD BANK NATIONAL. 2016d. *GDP growth (annual %)* [online]. [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2015&locations=FR-DE-GB&start=1960&view=chart>.
- ŽÍDEK, Libor. 2007. *Dějiny světového hospodářství*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-035-2.

Bibliografie

- BANK OF ENGLAND. 2014. How the World shock affected the UK economy [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/2014/qb14q206.pdf>.
- BUSINESSINFO.CZ. 2009. *Sociální politika v Evropské unii: Evropská sociální charta*. [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/socialni-politika-v-evropske-unii-5149.html#esc2>.
- COOK, Ch. and J. STEVENSON, 2000. *The longman companion to Britain since 1945*. 2nd ed. Harlow: Longman. ISBN 0-582-35674-1.
- EUROPEAN UNION. 2017a. *Francie* [online]. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/france_cs.
- EUROPEAN UNION. 2017b. *Život v EU* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_cs#tab-1-3.
- EUROSKOP.CZ. 2016. *1950 – 1957* [online]. [cit. 2016-11-21]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8885/15152/clanek/1950-1957---esuo-ehs-a-euratom/>.
- EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA: Eurosystem. 2017. *Informace o Evropské centrální bance* [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.cs.html>.
- EXPORT DO SRN. 2009. *Balíček opatření na podporu německé ekonomiky I* [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://www.expordosrn.cz/article/bal%C3%AD%C4%8Dek-opat%C5%99en%C3%AD-na-podporu-n%C4%9Bmeck%C3%A9-ekonomiky-i>.
- FILIPIAKOVÁ, Aneta. *Vývoj na ropném trhu v posledním desetiletí*. Brno, 2010. Diplomová práce (ing.). Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Doc. Ing. Libor Židek, Ph.D.
- HOLMAN, Robert, et al. 2008. *Americká finanční krize: Hrozba pro světovou ekonomiku?*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 978-80-86547-65-7.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. 2005. *Skupina Světové banky* [online]. [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/skupina-svetove-banky-11654>.

ŘÍZENÍ LETOVÉHO PROVOZU ČESKÉ REPUBLIKY. 2016. *ICAO* [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.rlp.cz/kontakty/odkazy/Stranky/default.aspx>.